

דף י.

עין משפט א.

יו"ד סימן רמז סעיף א

א. מצות עשה^ז ליתן צדקה כפי השגת ידו. וכמה פעמים צייתה בה התורה במצות עשה.

ב. המעלים עיניו ממנה עובר בלא תעשה "דלא תאמין את לבבך" "ולא תקפזין את ירך". וכל המעלים עיניו ממנה נקרא בליעל^ח וכאלו עובד ע"ז, ומאד יש ליזהר בה כי אפשר שיבא לידי שפיכות דמים

ז. "נתן תתן לו", "פתוח תפתח" וכיוצא בזה. ויש להזהר לקיים מצוה זו בכל יום כפי השגת ידו שהוא מיוחד השם הנכבד ורבינו הא"י היה נותן צדקה בשחרית ובמנחה אך לא בתפילת ערבית. ברכי יוסף.

ובספר ראשון לציון של מוהר"ר רבינו חיים בן עטר זצ"ל כתב דבמצוה זו יש בה כמה פרטים.

א. אפי' מבלי שתובעים אותו מצוה על האדם להפריש ממונו לצדקה ולחפש על העני לתת אותה לו והפרשה זו היא אחד מעשרה ולא רק בתבואה אלא כל ריוח מסחורה ושאר רווחים כולל מריבית בדרך היתר, וזה נלמד "מאת" כל תבואת זרעין" לרבות כל הרווחים, ובזה גם אם אין לו תובעים חייב להפריש ולחפש העני, ובזה אין לאו רק אם בא העני וביקש לקבל ומנע עצמו. ואם יודע שיש עני נצרך ומעלים עינו ממנו עובר בלאו.

ב. אחר שעושה ונתן המעשה אם יש עניים דחוקים ביותר צייתה התורה "פתח תפתח" "ונתן תתן" אפי' מאה פעמים וזה שיעור ממידת רחמים שצריך שתהיה באדם שנאמר "ונתן לך רחמים" שירחם על העני מממונו הגם שכבר הפריש מעשרו וזהו מה שפסק מר"ן בסעיף ג' כל המרחם על העניים הקב"ה מרחם עליו, ויש בזה ודאי מצות עשה ונראה שעובר גם על לאו הגם שכבר נתן מעשר מהכתוב "דלא ירע לבבך" הכתובה אחר "נתן תתן לו" דמשמע יותר מהשיעור אפי' ק' פעמים.

ג. אפי' עני המתפרנס מן הצדקה צריך לדחוק עצמו לטרוח ולקיים המצוה וכדומה לו פסק מר"ן בס"ט סעיף ב'. ושם מיירי בעני שאין לו מה שיעשה דאם יש לו כבר פסק שיתן מעשר.

ויש עוד גדר אחר שצייתה עליו התורה שאם יש עני הולך למות אפי' אין לאדם אלא שיעור פרנסת שנים יחצה עם העני חציו לעני כדי להחיותו שלא ימות וחציו לעצמו וזהו שכתוב "וחי אחיך עמך" ובזה אין חיוב לאו רק מצות עשה. ויש עוד מדה אחרת ביש לו רק לאחד שנחלקו בה בן פטור ור"ע בת"כ בפ' בהר והלכה דחייך קודמין, ע"ש עוד מה שהאריך בזה.

ח. מברייטא ב"ב דף י' ע"א ובכתובות ס"ח ע"א, וגם כאילו שופך דמים ומגלה עריות. ברכי יוסף. ונראה לומר שזה כעובד ע"ז מכיון שסומך ומחשיב כספו ולא סומך על הקב"ה שהוא יתן לו די מחסורו ע"כ הוי כעובד ע"ז.

שימות העני המבקש, אם לא יתן לו מיד, וכמו המעשה דנחום ט איש גם זו.

עין משפט ב. יו"ד סימן רמט סעיף יד

ד. טו. טוב ליתן פרוטה לעני קודם כל תפילה י, שנאמר "אני בצדק אחזה פניך".

או"ח סימן צב סעיף י

י. טוב ליתן צדקה לפני תפלה כ, דכתיב "אני בצדק אחזה פניך".

דף י:

עין משפט א.ב. יו"ד סימן רמט סעיף ז

ז. ח. פחות מהמעלה הזו הנותן צדקה לעני ולא ידע למי נותן, והעני לא ידע ממי מקבל ל, וקרוב לזה הנותן לקופה של צדקה. ולא יתן אדם לקופה של צדקה אלא א"כ יודע שממונה עליה אדם נאמן מ ויודע לנהוג בה כשורה.

עין משפט ג.ד. יו"ד סימן רנד סעיף ב

ב. ב. שר עכו"ם ששלח ממון לישראל לצדקה אין מחזירין לו משום

- ט. בתענית דף כ"א ע"א ובירושלמי פ' אלמנה נזונית איתא שרבי יוסי נתן צדקה ופרנסה לגרושתו לקיים ומבשרך לא תתעלם. ש"ך ס"ק א'.
- י. מר"א בב"ב דף י' ע"א. וכ"ש אם נתן לקופה של צדקה לפני התפילה דעדיף טפי. וכן כתב הטור באו"ח סוף סי' צ"ב. ש"ך ס"ק י'.
- כ. מ"מ"ש בכתרא דף י' ע"א מר"א ע"ש וצריך ליתן ג' פרוטות לפני כניסתו לבהכנ"ס, וכן ג' פרוטות בויכרך דוד, ועיין בכה"ח אות מ"ה מש"כ.
- ל. מימרא דר' חייא בר אבא ור"י רמי וכו', בב"ב דף י'.
- מ. מימרא דראב"י שם בע"ב, ועיין בתוס' שם ד"ה אלא. ועיין בסי' רנ"ו. ש"ך ס"ק ח'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

שלום מלכות, אלא נוטלים ממנו וינתן לעניי עכו"ם.^ג

הגה: וי"א שיעשה^ב בהם מה שצוה לו המושל.

הגה: כל זה בנותן לצדקה, אבל עכו"ם המנדב דבר מה לביהכנ"ס מקבלים ממנו^ע, אבל אין מקבלים מהמומר^פ. ועיין בסי' רנ"ט סעיף ד'.

ג. מב"ב דף י' ע"ב. וינתן לעניי עכו"ם אבל לא לעניי ישראל משום דכתיב "ביבוש קצירה תשברנה" כלומר כשיכלה זכות שביד העכו"ם ויבש לחלוחית מעשה הצדקה שלהם אז ישברו. ש"ך ס"ק ב'.

ס. כתב הש"ך בס"ק ג' דגם הי"א מודים דאם שלחם סתם ינתן לעניי עכו"ם אלא דס"ל דאם המושל צוה כך וכך יעשה כן, משום דאסור לגנוב דעת הבריות ואפי' דעתו של עכו"ם, והדעה הראשונה אינה מחלקת בזה, והב"ח פסק כהי"א אלו והוסיף דאסור לפדות בהם שבויי עכו"ם משום גניבת דעת.

ע. ודוקא צדקה שהיא כמו קרבן שמכפרת אין מקבלין, אבל נדרים ונדבות שאין באין לכפר מקבלין. ש"ך ס"ק ד'.

פ. ומתשובת המבי"ט נראה דמקבלין גם ממומר. ש"ך ס"ק ה'.